

Fakta fra evalueringen af gymnasiereformen på de fire gymnasiale ungdomsuddannelser

Baggrund

Gymnasiereformen, der trådte i kraft i 2017, har som overordnet mål at styrke elevernes faglighed, trivsel og overgang til videregående uddannelse. Alle fire gymnasiale ungdomsuddannelser har gennemgået forandringer i forbindelse med reformen. På de treårige gymnasiale uddannelser er der bl.a. oprettet et nyt grundforløb, og den toårige hf-uddannelse har fået en professionsrettet og praksisorienteret profil.

I dette faktaark fremgår udvalgte resultater fra den afsluttende evaluering af gymnasiereformen. Resultaterne er indsamlet i 2021 på tværs af alle fire gymnasiale ungdomsuddannelser.

Overordnet ses der et billede af, at der har været en tydelig fremdrift i skolernes implementering af reformen, og der er en positiv udvikling i forbindelse med nogle af de centrale resultater. Evalueringen peger dog også på specifikke udfordringer. Det gælder særligt grundforløbet og hf-uddannelsen.

Centrale resultater

- Der er udvikling i elevernes faglige resultater i både positiv og negativ retning, men ingen samlet fremgang.
- Eleverne trives gennemsnitligt bedre på tværs af de gymnasiale uddannelser efter reformen.
- En større andel af studenterne fra de gymnasiale uddannelser begynder hurtigere på en videregående uddannelse efter reformen.
- Grundforløbet bidrager til afklaring, men har sociale og faglige omkostninger.
- Hf-uddannelsen er udfordret i forhold til at skabe en uddannelse med en klar professionsrettet profil og en øget målretning mod videregående uddannelser, men der er også små tegn på fremgang.

Reformimplementeringen har siden marts 2020 været påvirket af restriktioner og nedlukninger på de gymnasiale uddannelser, som følge af covid-19-pandemien. Resultater, der fremlægges i dette faktaark, vil derfor i varierende grad være påvirket af disse forstyrrelser. Derfor vil det være relevant fortsat at følge, om tendenserne også fastholdes fremover.

Fremgang for to ud af tre af reformens retningsgivende mål

Tre konkrete mål har været retningsgivende for, hvordan skolerne løbende har arbejdet med reformen.

De tre mål er, at:

1. Gymnasieskolerne skal udfordre alle elever uanset social baggrund, så de bliver så dygtige, som de kan.
2. Trivslen i de gymnasiale uddannelser skal styrkes.
3. En større andel af studenterne skal påbegynde en videregående uddannelse.

Nedenstående tabel giver et overblik over udviklingen inden for reformens tre retningsgivende mål. Tabellen skal fortolkes på følgende måde:

- En signifikant negativ udvikling på tværs af uddannelser indikeres med pil ned (↓).
- En signifikant positiv udvikling på tværs af uddannelser indikeres med pil op (↑).
- Fravær af udvikling på tværs af uddannelser indikeres med pil hen (→).

TABEL 1

Overblik over udviklingen inden for de tre retningsgivende mål

		2017→2021
Retningsgivende mål	Fagligt niveau (karakter i udvalgte fag)	→
	Trivsel	↑
	Overgang til videregående uddannelse (3 mdr. efter)	↑
	Overgang til videregående uddannelse for hf (ét år efter)	↑

Mål 1: Både positive og negative tendenser i studenternes faglige resultater

Der er både sket positive og negative udviklinger i studenternes faglige resultater, når elevernes karakterer i udvalgte fag sammenlignes. Der er altså ingen klar tendens til, at reformen har styrket det faglige niveau på de gymnasiale uddannelser. Der skal tages forbehold for, at karakterer og eksamensresultater ikke kan give et dækkende billede af elevernes læring i de enkelte fag, men de giver dog et billede af udviklingen i dele af elevernes læring og faglige resultater.¹

Mål 2: Eleverne trives bedre efter reformen

Elevernes generelle og faglige trivsel er ifølge evalueringen høj både før og efter reformen. Den har gennemsnitligt været signifikant højere i skoleårene efter reformen på tværs af alle fire uddannelser, men den positive udvikling er

¹ Både mål 1 og mål 3 er baseret på registerdata, hvor der er udtaget en før-reform- og en efter-reform-population blandt elever, som har gennemført studentereksamen på normeret tid før eller efter reformen, hvorfor resultaterne ikke er direkte sammenlignelige med resultaterne fra Børne- og Undervisningsministeriets datavarehus, hvor data ikke er selekteret.

særligt udtalt på stx og hhx. Hf-eleverne har i alle de undersøgte år haft en lavere trivsel end eleverne på de treårige uddannelser.²

Mål 3: Flere studenter begynder hurtigere på en videregående uddannelse efter reformen

Der er en signifikant stigning i, hvor stor en andel af studenterne fra stx, hhx og htx der begynder på en videregående uddannelse direkte efter gymnasiet. Der er også en stigning i andelen af studenter fra hf, som begynder på videregående uddannelse et år efter afsluttet uddannelse. Denne udvikling kan dog være påvirket af covid-19-pandemien (fx grundet manglende mulighed for at rejse til udlandet og holde sabbatår). Det er derfor relevant at følge elevernes overgang til videregående uddannelse de kommende år for at vurdere, om den positive tendens fortsætter.³

2 Resultaterne for mål 2 er baseret på en spørgeskemaundersøgelse blandt en delpopulation af gymnasieelever og er foretaget blandt både elever på gammel og ny reform. Børne- og Undervisningsministeriets nationale trivselsmåling er foretaget første gang i 2018 ud fra en anden spørgeramme. Resultaterne derfra er derfor ikke direkte sammenlignelige.

3 Se fodnote nr. 1 vedr. datagrundlaget for mål 3.

Få et overblik: Hvordan ser udviklingen ud efter reformen?

Tabellen herunder giver et overblik over, hvordan udviklingen har været inden for en række tematikker fra 2017 til 2021 (altså før til efter gymnasireformen trådte i kraft). Den giver et overblik over resultater og fremdrift i implementering *på tværs* af uddannelser og er baseret på de kvantitative analyser i følgeforskningen. Den skal læses med forbehold for, at der er forskelle mellem de enkelte uddannelser, som ikke indfanges i billedet af den samlede udvikling.

TABEL 2

Overblik over udviklingen inden for centrale temaer i reformen

Grundforløbet på de treårige uddannelser	Elevernes afklaring om studieretningsvalg	→
	Elevernes oplevelse af forventningsafstemning om gymnasiets arbejdsformer og studieretningernes indhold	↑
Styrket faglighed på alle fire uddannelser	Lærernes fokus på skriftlighed i undervisningen	→
	Lærernes integration af løbende evaluering og feedback i undervisningen	↑
	Lærernes vurdering af elevernes studiekompetencer	→
	Lærernes vurdering af elevernes digitale kompetencer	→
	Lærernes digitalisering i undervisningen	↑
	Lærernes fokus på udvikling af elevernes innovative kompetencer	→
	Lærernes fokus på udvikling af elevernes globale kompetencer	→
Reformelementer på hf	Lærernes fokus på udvikling af elevernes karrierekompetencer gennem toning af undervisningen	↓
	Skolernes særlige indsats målrettet fremmedsprog, matematik og naturvidenskabelige fag	→
	Lærernes professionsretning og praksisorientering af undervisningen på hf	↓

Elevgruppen på de gymnasiale uddannelser har ændret sig

Et vigtigt politisk mål med reformen har været at få flere unge til at vælge den ungdomsuddannelse, der passer til dem og deres faglige forudsætninger. Det mål er bl.a. blevet udmøntet gennem ændrede optagelseskrav, herunder indførelsen af karakterkrav. Evalueringen viser, at elevgruppen på de gymnasiale uddannelser har ændret sig på to områder, efter gymnasireformen trådte i kraft:

- Eleverne på de gymnasiale uddannelser har fået stærkere faglige forudsætninger målt på elevernes gennemsnitlige karakterer ved folkeskolens afgangsprøve.

- En større andel af eleverne har forældre med lange uddannelser og høj indkomst.⁴

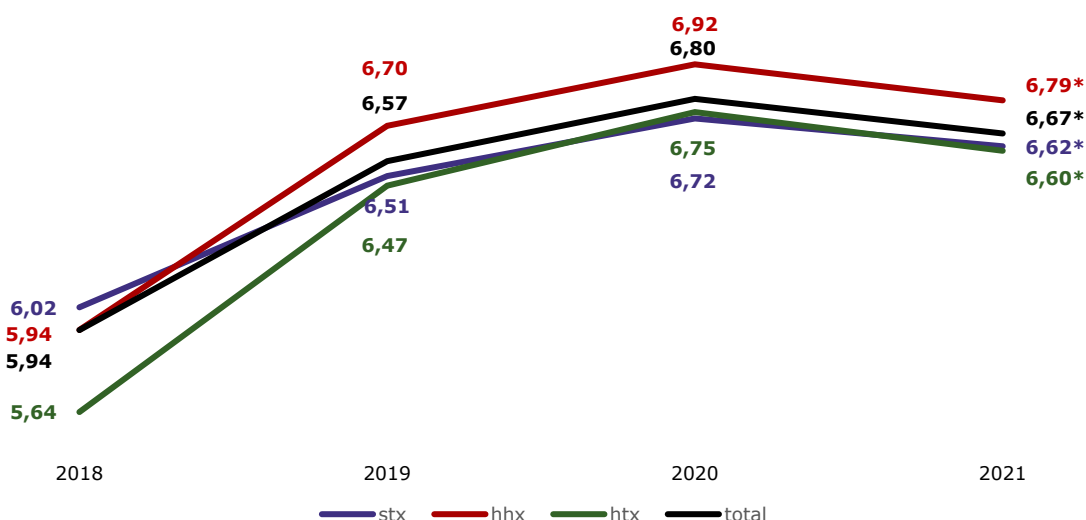
Grundforløbet gør eleverne mere afklarede, men har sociale og faglige omkostninger

Formålet med det nye og kortere grundforløb på de treårige gymnasiale uddannelser var at skabe en bedre overgang fra grundskole til gymnasie, kvalificere elevernes valg af studieretning og forbedre elevernes muligheder for at gennemføre den valgte studieretning.

Evalueringen viser, at eleverne i stigende grad oplever, at grundforløbet er med at afklare deres valg af studieretning og give dem indblik i de gymnasiale uddannelsers arbejdsmetoder. Det viser figur 1. Denne udvikling er signifikant for både stx, hhx og htx. Dog er udviklingen gået en smule tilbage fra skoleåret 2019/20 til 2020/21 på tværs af alle tre gymnasiale uddannelser. Det kan skyldes, at de introducerende aktiviteter på grundforløbet er blevet besværliggjort af nedlukningen som følge af covid-19-pandemien.

FIGUR 1

Udvikling i elevernes vurdering af grundforløbet fra 2018-2021

Note: Figuren viser elevernes besvarelse på et indeks bestående af følgende spørgsmål: "Hvor enig eller uenig er du følgende sætninger...?" "Grundforløbet gav et godt indblik i arbejdsformerne på gymnasiet" og "Grundforløbet gav mig en god forståelse for indholdet i de forskellige studieretninger på gymnasiet". Spørgsmålene går fra 1-10, hvor 1 angiver "Helt uenig", og 10 angiver "Helt enig". Spørgsmålene er stillet til alle elever i 1.g på de treårige uddannelser.

Men evalueringen peger også på, at ledere og lærere stadig oplever, at grundforløbet har store omkostninger for eleverne, som udbyttet af grundforløbet ikke kan veje op for. Ledere og lærere oplever især, at grundforløbet er for kompakt, og at det har både sociale og faglige omkostninger for eleverne, at de skal starte i en ny klasse to gange i løbet af tre måneder.

⁴ Både udviklingen i elevgruppens karakterer og baggrund bør ses i lyset af, at eleverne i grundskolen generelt har fået højere gennemsnitlige karakterer ved folkeskolens afgangsprøve, ligesom der generelt er sket en stigning i andelen af voksne med lange videregående uddannelser i samme periode.

Udfordringer med professionsretning og praksisorientering af hf-uddannelsen

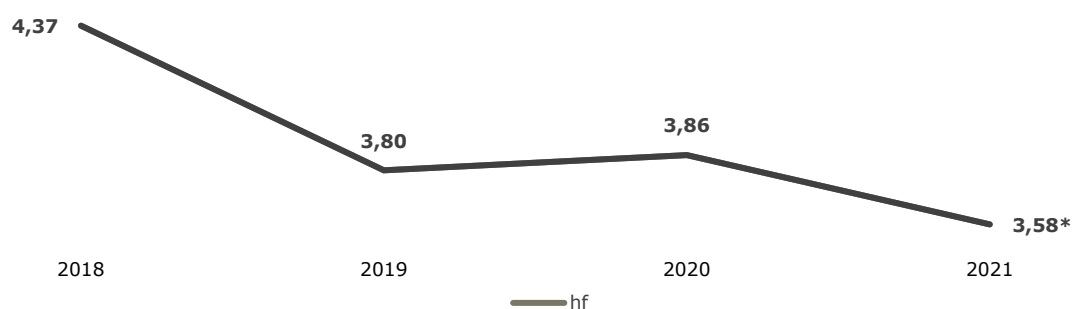
Hf er den gymnasiale uddannelse, hvor reformen har medført de største ændringer. Der er blandt andet indført en ny semesterstruktur, ændrede eksamensformer og en generel professionsretning og praksisorientering af uddannelsen. Ændringerne kalder i høj grad på nytænkning af undervisningens indhold og tilrettelæggelse i de enkelte fag, det faglige samspil såvel som en ny organisering af hf-uddannelsen på den enkelte uddannelsesinstitution. Evalueringen tegner et klart billede af en hf-uddannelse, som i 2020/21 fortsat er udfordret i forhold til at indfri reformens intentioner. Det er forventeligt i lyset af de omfattende ændringer af uddannelsens struktur og indhold, men det er også nødvendigt med en skærpet opmærksomhed på, hvad udfordringerne skyldes. Der er dog også tegn på fortsat fremdrift i implementeringen af reformen på hf og svage positive tendenser til, at den nye hf-uddannelse har en afklarende betydning for eleverne.

Hf-lærerne retter i faldende grad deres undervisning mod praksis og professioner

Størstedelen af hf-lærerne finder det vanskeligt at gennemføre en praksisorienteret og professionsrettet undervisning, og evalueringen viser, at der er sket en negativ udvikling fra 2018-2021 i lærernes professionsretning af undervisningen. Det fremgår af figur 2.

FIGUR 2

Udvikling i hf lærernes professionsretning af undervisningen fra 2018-2021

Note: Spørgsmålet: ”Jeg toner min undervisning, så den tager udgangspunkt i elevernes ønsker til videregående uddannelse og profession”, er stillet til alle lærere på hf. Svarkategorierne går fra 1-10, hvor 1 angiver ”Meget uenig”, og 10 angiver ”Meget enig”. * angiver en signifikant udvikling ($p < 0,05$) fra 2018-2021. N = 303 (2018), 295 (2019), 308 (2020), 296 (2021).

Forklaringen på at lærerne finder det svært at tone undervisningen mod elevernes uddannelsesønsker hænger for det første sammen med, at lærerne ofte underviser i sammensatte fagpakkeklasser. De sammensatte fagpakkeklasser betyder, at lærerne skal rette undervisningen mod flere professionsområder på samme tid og koordinere et samspil mellem mange forskellige fag, hvilket lærerne opfatter som vanskeligt og ressourcekrævende. For det andet ses det som en udfordring blandt lærerne, at eksamensformerne ikke er praksisorienterede.

Projekt- og praktikforløbene har i stigende grad betydning for elevernes valg af fagpakke

Der er dog også tegn på, at reformen har fået en positiv indvirkning på, at eleverne på hf i stigende grad bliver afklarede med deres valg af fag og fagpakke. Der ses blandt andet en positiv udvikling i elevernes oplevelse af projekt- og praktikforløbenes afklarende funktion. Det tyder på, at skolernes løbende arbejde med at finde nye løsninger og modeller for at tilrettelægge projekt- og praktikforløbene fremmer elevernes udbytte heraf.

Begrænset systematik i arbejdet med styrket faglighed

En central del af reformen handlede om at styrke elevernes faglige færdigheder og kundskaber og derudover opdatere fagligheden, så den stemmer overens med den generelle samfundsudvikling. Det skulle ske gennem tiltag, som fx mere løbende evaluering og feedback, nye rammer for fagenes samspil, en særlig indsats i naturvidenskab, matematik og fremmedsprog, styrket digitalisering af undervisningen samt fokus på at udvikle elevernes brede faglige kompetencer.⁵

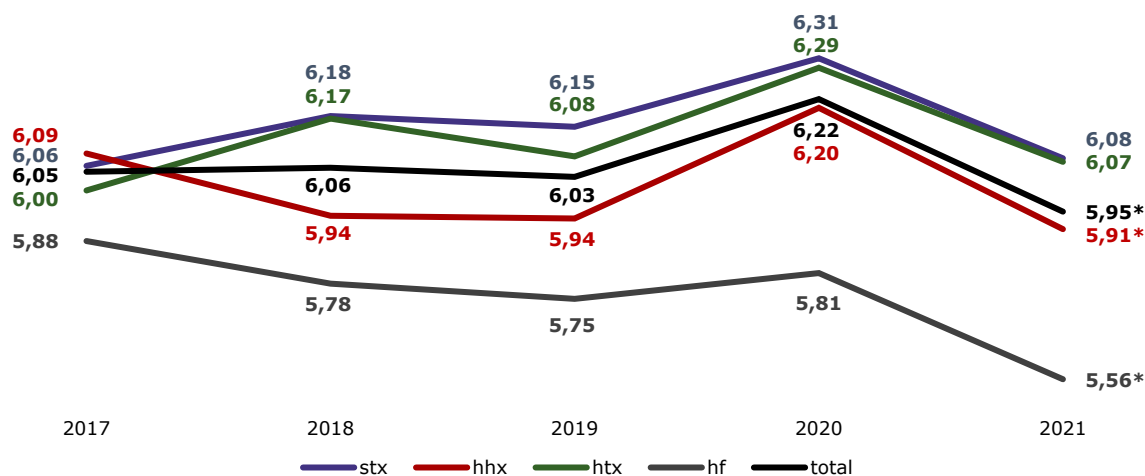
Evalueringen viser dog, at disse initiativer er blevet implementeret i forskellig grad fra skole til skole. Der er blevet arbejdet mindre systematisk med at implementere de tiltag, der handler om styrket faglighed, end med fx reformelementet om det nye grundforløb.

Lærerne giver mere feedback i undervisningen, men eleverne anvender den i mindre grad

Løbende evaluering og feedback har været i fokus i undervisningen både før og efter reformen, og der er generelt enighed blandt lærere og ledere om, at løbende evaluering og feedback kan styrke elevernes læring. Evalueringen viser, at lærerne er blevet endnu mere tilbøjelige til at inddrage evaluering og feedback i undervisningen efter reformen. Det seneste år er der dog sket en negativ udvikling i elevernes egen vurdering af, hvorvidt de anvender den feedback, de får. Denne udvikling fremgår af figur 3:

FIGUR 3

Udvikling i elevernes anvendelse af feedback 2017-2021

Note: Figuren viser elevernes besvarelse på et indeks bestående af følgende spørgsmål: "Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn om feedback?" "Når jeg får feedback, tænker jeg nøje over, hvad jeg kan bruge den til", "Når jeg har modtaget feedback, vender jeg ofte tilbage til den løste opgave og tænker over, hvad jeg kunne have gjort anderledes med udgangspunkt i den givne feedback", "Jeg bruger ofte feedback fra tidligere opgaver, når jeg skal i gang med en ny opgave" og "Hvis feedbacken viser, at jeg mangler viden, går jeg ofte tilbage til materialet, vi tidligere er blevet undervist i, for at genlæse det". Svarkategorierne går fra 1-10, hvor 1 angiver "Helt uenig", og 10 angiver "Helt enig". Spørgsmålet er stillet til alle elever på de treårige uddannelser samt hf. * angiver en signifikant udvikling ($p < 0,05$) fra 2017-2021. N (2017) = 7.907 (stx), 4.166 (hhx), 2.466 (htx), 1.086 (hf), 15.625 (total). N (2018) = 5.157 (stx), 2.439 (hhx), 1.200 (htx), 1.782 (hf), 10.578 (total). N (2019) = 7.561 (stx), 5.103 (hhx), 3.271 (htx), 1.925 (hf), 17.860 (total). N (2020) = 5.413 (stx), 3.878 (hhx), 2.013 (htx), 1.439 (hf), 12.743 (total). N (2021) = 6.803 (stx), 3.762 (hhx), 2.106 (htx), 2.398 (hf), 15.069 (total).

⁵ De brede kompetencer er: innovative, digitale, globale kompetencer samt karrierekompetencer og demokratisk forståelse.

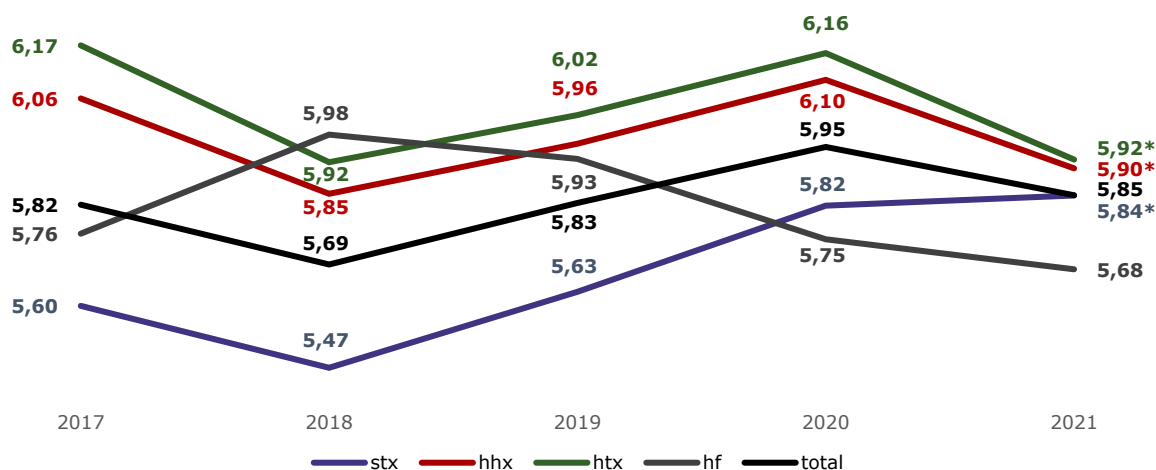
Mindre fagligt samspil efter reformen

Evalueringen peger samlet set i retning af, at de nye rammer for fagenes samspil har medført, at der i praksis gennemføres færre flerfaglige forløb på tværs af de gymnasiale uddannelser. Særligt blandt lærere på stx og htx ses der et fald i, hvor ofte de gennemfører flerfaglige forløb. Faldet skyldes formentlig afskaffelsen af de otte obligatoriske AT-forløb på stx samt reduktionen af antallet af obligatoriske SO-forløb på htx. På hhx står udviklingen i modsætning til, at der på hhx blev indført flere SO-forløb med reformen. I den forbindelse er det værd at bemærke, at de kvalitative interviews tegner en modsatrettet tendens, for så vidt angår hhx, da flertallet af lærerne oplever, at der med reformen er sket en stigning i antallet og kravene til de flerfaglige forløb.

Hvad angår elevernes oplevelse af fagligt samspil, så tegner evalueringen et billede af, at det har svinget lidt: I året efter reformen trådte i kraft skete et dyk i elevernes opfattelse af fagligt samspil, men herefter steg vurderingerne frem til skoleåret 2019/20. Det seneste år er den positive tendens dog vendt til en negativ udvikling, hvilket fremgår af figur 4.

FIGUR 4

Udvikling i elevernes oplevelse af fagligt samspil

Note: Figuren viser elevernes besvarelse på et indeks bestående af følgende spørgsmål: "Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn om...?" Lærerne er generelt gode til at perspektivere til de andre fag", "Jeg oplever, at vi ofte arbejder med samme emner på tværs af fag" og "Jeg synes, at mine forskellige fag supplerer hinanden godt". Svarkategorierne går fra 1-10, hvor 1 angiver "Helt uenig", og 10 angiver "Helt enig". Spørgsmålet er stillet til alle elever på de treårige uddannelser samt hf. * angiver en signifikant udvikling ($p < 0,05$) fra 2017 til 2021. N (2017) = 7.928 (stx), 4.162 (hhx), 2.459 (htx), 1.102 (hf), 15.651 (total). N (2018) = 5.150 (stx), 2.395 (hhx), 1.188 (htx), 1.857 (hf), 10.590 (total). N (2019) = 7.705 (stx), 5.157 (hhx), 3.294 (htx), 1.989 (hf), 18.145 (total). N (2020) = 5.461 (stx), 3.853 (hhx), 1.995 (htx), 1.358 (hf), 12.667 (total). N (2021) = 6.838 (stx), 3.700 (hhx), 2.093 (htx), 2.331 (hf), 14.962 (total).

Undervisningen har været mere digital de seneste to skoleår

Det er også en intention i reformen, at lærerne i højere grad skal anvende digitale læremidler i undervisningen med henblik på at styrke elevernes læring. Følgforskningen viser, at lærernes brug af digitale læremidler er øget de seneste to skoleår (2019/20 og 2020/21) sammenholdt med før reformen. Denne positive udvikling afspejler formentlig, at hjemsendelserne under covid-19-pandemien gjorde det nødvendigt at gennemføre meget af undervisningen virtuelt. I den forbindelse vil det være interessant at undersøge, om den øgede digitalisering fastholdes fremover.

Begrænset fokus på innovative, globale samt digitale kompetencer og karrierekompetencer

Med reformen ville man også gerne styrke elevernes brede kompetencer, herunder elevernes innovative, globale samt digitale kompetencer og karrierekompetencer. Følgforskningen har gennem årene vist, at der har været et

begrænset fokus på at implementere disse. Dog er der forskelle på tværs af uddannelserne, ift. hvor meget der arbejdes med de enkelte kompetencemål. Fx er der større fokus på at arbejde med innovation på hhx og htx end på stx og hf, og lærerne vurderer også elevernes innovative kompetencer højest på htx og hhx.

På tværs af uddannelser er der dog ikke sket en signifikant udvikling i lærernes vurdering af elevernes brede kompetencer, ligesom der enten ikke er sket en udvikling eller kun en negativ udvikling i lærernes arbejde med at styrke kompetencerne i undervisningen. Det begrænsede fokus på de brede kompetencemål hænger bl.a. sammen med, at kompetencemålene er forskelligt beskrevet i lærerplanerne for de enkelte fag, hvilket har gjort det vanskeligt for lærerne at udvikle en fælles praksis for at implementere de brede kompetencemål på tværs af faggrupper. Generelt har der heller ikke været et særlig stort ledelsesmæssigt fokus på at understøtte alle de brede kompetencemål. En mere almindelig ledelsesmæssig praksis har været at sætte enkelte kompetencemål i fokus, fordi de passer med den strategi, som skolen i øvrigt har, og evt. også havde, før reformen trådte i kraft.

Størst fokus på at udvikle elevernes demokratiske forståelse på stx

I reformen var der en ambition om at styrke elevernes almindelig dannelse ved blandt andet at styrke elevernes demokratiske dannelse. Dette har først været i fokus i følgeforskningsprogrammet i 2019/20, hvorfor det ikke er muligt at belyse udviklingen over tid. Resultaterne viser dog, at lærerne på stx er mest tilbøjelige til at inddrage eleverne i valg af emner og undervisningsformer sammenlignet med de andre uddannelser, ligesom de i højest grad vurderer, at eleverne har demokratisk forståelse.

Medarbejderne har været meget involverede i at indføre reformen – men manglende tid og ressourcer har været barrierer

En generel drivkraft i implementeringsprocessen har været, at skolerne er gået til arbejdet med en høj grad af medarbejderinvolvering. Ledere og lærere har samarbejdet tæt om at finde gode modeller for at implementere reformens væsentligste ændringer særligt i de første år. Omvendt opleves mangel på tid og ressourcer generelt som en væsentlig barriere for implementeringsprocessen af både ledere og lærere. Denne vurdering kobles bl.a. sammen med, at der er færre timer til fordybelsestid i visse fag, hvilket særligt lærerne ser som en udfordring i arbejdet med at styrke elevernes skriftlige og faglige kompetencer. En anden tværgående barriere, som nogle lærere peger på, er, at de har svært ved at nå de faglige og studiemæssige mål i læreplanerne i visse fag, og det kan betyde, at de må prioritere og fravælge nogle indsatser. Det kan fx være de brede kompetencemål eller arbejdet med fagligt samspil.

Om undersøgelsen

Dette faktaark består af udvalgte resultater fra den sjette og afsluttende delrapport i følgeforskningsprogrammet til gymnasireformen, som er gennemført fra 2017-2021 i et samarbejde mellem Rambøll Management Consulting (Rambøll) og Danmarks Evalueringsinstitut (EVA). Styrelsen for Undervisning og Kvalitet er rekurrent på opgaven.

Hvert år er der gjort status over foreløbige resultater og fremdrift i implementering af reformen samt skolerne arbejde med at implementere reformen på de fire gymnasiale uddannelser. Datagrundlag for sjette delrapport er baseret på tre datakilder:

- Registerdata om eleverne.
- Data fra årlige spørgeskemaundersøgelser blandt ledere, lærere, elever samt bestyrelsesformænd på 90 gymnasieskoler. I 2021 er spørgeskemaundersøgelserne gennemført i april og maj 2021.
- Kvalitative interviewdata fra interviews med lærere, elever og ledelse indsamlet som led i casebesøg på 12 institutioner (tre hf, tre stx, tre htx og tre hhx). I 2021 er casebesøgene gennemført i september.

Femte delrapport kan findes på www.emu.dk og www.eva.dk. Her findes også de andre publikationer fra undersøgelsen.